

Tien jaar Zwarte Sterns, minder kolonies maar gemiddeld iets meer nesten

Onze moerasstern broedt vooral in het laagveen- en rivierengebied. Op een paar uitzonderingen na nestelen alle Zwarte Sterns in de provincies Friesland, Overijssel, Gelderland, Utrecht en Zuid-Holland. Nagenoeg elk nest wordt tegenwoordig op nestvlotjes gemaakt in sloten en moerassen met veel drijvend plantmateriaal. Hoewel in de Vogelatlas (onderzoekperiode 2013-15) de verwachting werd uitgesproken dat de Zwarte Stern in de komende jaren wat zou gaan toenemen, deed de stern geen goede zaken in 2018.

Afname na topjaar

In 2018 worden in 60 bezette kolonies in totaal 1084 nesten geregistreerd. Twee jaar eerder, in 2016, waren dat er 1451 in 69 bezette kolonies. Dat was het hoogste getelde aantal sinds de resultaten landelijk werden ingezameld (1990). Niet alle kolonies worden echter elk jaar geteld. Als de telinspanning jaarlijks wisselt, kan zo iets een verkeerd beeld geven. Hiervoor wordt gecorrigeerd bij de indexberekening. Hieronder kijken we alleen naar kolonies die in 2009-18 ieder jaar geteld zijn en minimaal één jaar bezet waren.

Friesland

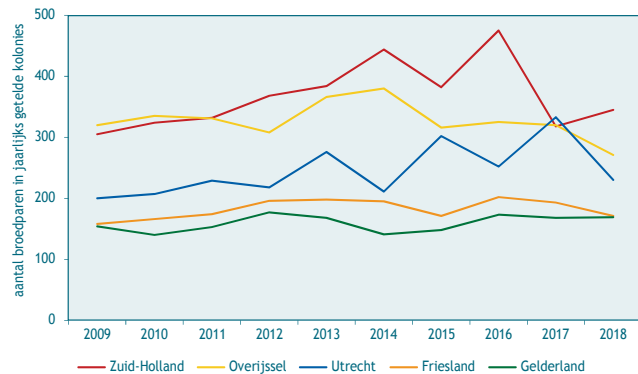
Het aantal nesten in 2018 (171) in de 17 jaarlijks onderzochte kolonies in Friesland was iets lager dan in 2017 (193). Het beste jaar sinds 2009 was hier 2016 met 202 nesten (figuur 1). In totaal waren 11 kolonies bezet in 2018, waarvan vier met verliezen ten opzichte van 2017. Deze waren het grootst in Brandemeer-Noord, waar het aantal kelderde van 33 naar 8. Dat de nabije kolonie Brandemeer-Zuid een lichte groei van 19 naar 24 nesten kende, maakte weinig goed. Zeven kolonies groeiden, zoals op It Eilân, Grou (van 14 in 2017 naar 26 in 2018). Het gemiddeld aantal nesten per Friese kolonie bedroeg 11,3 in 2009 in 14 bezette kolonies en 15,5 in 2018 (11).

Overijssel

Hier werden jaarlijks 21 kolonies onderzocht. Het topjaar was 2014 (380 nesten). Voor 2018 komt het totaal uit op 271 nesten, geteld in 15 bezette kolonies. Dit vormde het laagste aantal in 10 jaar. Forse verliezen ten opzichte van 2017 waren er bij Scherenwelle, Wilsum

Een jonge Zwarte Stern doet zijn eerste vliegproefjes. Ameide, ZH, 21 juni 2011.

Foto: Gerard Schouten

Figuur 1. Zwarte Stern. Populatieverandering in de voor deze soort vijf belangrijkste provincies in 2009-18. In de figuur is het totaal aantal paren gegeven in de kolonies die alle jaren onderzocht zijn.

Tegenwoordig wordt bijna elk nest op een nestvlotje gemaakt. Ameide ZH, 29 juni 2014.
Foto: Martin van der Schalk

Een groepje Zwarte Sterns gaat op de wieden vanwege gevaar. Millingerwaard Gl, 6 juni 2013.
Foto: Harvey van Diek

(van 51 nesten naar 21) en Cellemuiden (34 naar 19), terwijl de belangrijke populatie in de Wieden-Weerribben licht achteruitging (van 144 naar 135 verdeeld over 8 kolonies). Bedroeg het gemiddelde aantal nesten per kolonie in 2009 nog 22,9 (in 14 bezette kolonies), in 2018 was dit teruggevallen naar 18,1 (in 15 kolonies). Daarmee is Overijssel de enige van de vijf besproken provincies waar kolonies gemiddeld kleiner werden.

Gelderland

Hier ligt het zwaartepunt van de verspreiding in de Gelderse Poort, waar het aantal sinds 2014 licht groeit. Ook 2018 kwam nipt boven zijn voorganger uit (van 157 naar 163 nesten). Opvallend genoeg zijn in 2018 voor het eerst sinds 1993 geen Zwarte Sterns vastgesteld in het deelgebied Millingerwaard. Buiten de Gelderse Poort is de enige Gelderse kolonie die van de Kil van Hurwenen bij Zaltbommel. Het gaat daar om kleine aantallen (10 in 2017, 6 in 2018). De kolonie bij Zuilichem was voor het eerst sinds 2006 verlaten (1-11 nesten in de tussenliggende jaren). Gemiddeld nestelden er in de provincie in 2009 per kolonie 14,0 paren (11 bezette kolonies), in 2018 iets meer: 18,8 (in 9 kolonies). Het uitleggen van nestvlotjes heeft daar mogelijk aan bijgedragen.

Zuid-Holland

In deze provincie kunnen we ons buigen over 28 kolonies die in de periode 2009-18 elk jaar onderzocht zijn. In de provincie werden in 2018 950 nestvlotjes uitgelegd (J. van der Winden) en 345 nesten geteld in 18 bezette kolonies. In de Krimpenerwaard, waar de populatie na het topjaar 2016 (192 nesten) sterk teruggevallen was (81 in 2017), kwam voorzichtig herstel op gang (102 in 2018). Het broedsucces in Zuid-Holland kwam in 2018 uit op 0,8 jong per paar. Om voor de sterfte te compenseren is een uitvliessucces van 0,85 jong per paar nodig (J. van der Winden). Het gemiddeld aantal nesten per bezette kolonie bedroeg in 2018 19,2 (18 kolonies). In 2009 was dit gemiddeld 16,1 in 19 kolonies.

Utrecht

Deze provincie kent 'slechts' 15 kolonies die minimaal één keer bezet waren. Maar met het totaal van 230 getelde nesten in 2018 komt de provincie toch op de derde plek. Het verlies ten opzichte van 2017 van liefst 103 nesten leverde echter beslist geen feeststemming op. Nagenoeg alle kolonies kenden verliezen, waarbij Polders Zegveld-Woerden (-33 nesten) en Donkereind Wilnis (-22) de helft voor hun rekening namen, gevolgd door Polder Kockengen en de Tienhovense Plassen (beide -13). De enige kolonie met positief nieuws was Polder Achteraf (+9). Het gemiddeld aantal nesten per bezette kolonie kwam in 2009 uit op 20 (10 kolonies). Dit was in 2018 toegenomen naar 23 (10).

● *Joost van Bruggen*